

Motion till riksdagen

1988/89: Jo304

av Roland Brännström m. fl. (s)

Fjällnära skogar

Grundfakta enligt riksskogstaxeringen

Den fjällnära skogen omfattar ca 1,5 milj hektar produktiv skogsmark. Härtill kommer ca 0,7 milj hektar s. k. fjällbarrskog som bildar en skyddskappa mellan trädgräns och fjällnära skog. Det rör sig om glesa ofta björkblandade barrbestånd med en produktionsförmåga som ligger under en skogskubikmeter per hektar och år. Dessa skogar berörs ej av skogsbruk. Virkesförrådet i de fjällnära skogarna uppgår till ca 124 miljoner skogskubikmeter vilket utgör 4,6% av det totala virkesförrådet i riket. Skogarna uppvisar en onormal åldersfördelning med ett överskott av äldre – överårig skog. Detta sammanhänger främst med att den störste markägaren, domänverket, ända fram till 1982 avstått från att bedriva skogsbruk inom berörda områden.

Svenska Naturskyddsföreningens redovisning av tillståndet i de fjällnära skogarna

I skriften "Gräns för storskaligt skogsbruk i fjällnära skogar", 1988, beskrivs, på basis av bland annat satellitbildstudier, de fjällnära skogarna på följande sätt. "Naturvårdsgreänsen visar att ca 800 000 hektar av den produktiva barrskogen är slutavverkad, i ungskogsfas eller kraftigt dimensionshuggen. Inom denna areal finns bestånd med kvarvarande skog som dock är kringskuren av storskaligt skogsbruk. Detta innebär att drygt 50% av den produktiva fjällnära barrskogen har avverkats huvudsakligen under den senaste 10–20-årsperioden".

Vad är sanning?

Det är sålunda två helt olika bilder av den fjällnära skogen som tonar fram. Riksskogstaxeringens uppgifter – baserade på stickprov i fält – får betecknas som mycket tillförlitliga eftersom det gäller ett så stort område som den samlade fjällnära skogsmarksarealen. SNF:s redovisning bygger bland annat på studium av satellitbilder varvid man sökt att med utgångspunkt från bevarandeintressen dela in skogen i två grova klasser; dels opåverkade, sammanhängande skogsarealer, dels skog som påverkats av kalhuggnings eller dimensionsavverkning, under senaste 10–20 åren.

Med ledning av riksskogstaxeringens uppgifter rörande arealen kalhyggen och skog i ungskogsfas kan man sluta sig till att mycket stora

arealer av SNF bedömts som dimensionsavverkade under senaste 10–20 åren. Till detta kan den kommentaren göras att det måste vara utomordentligt vanskligt att via satellitbild bedöma om ett bestånd avverkats eller ej under de senaste 10–20 åren. I vart fall har det i praktiken under de senaste 10–20 åren ej bedrivits dimensionsavverkning av den storleksordning som kan utläsas av SNF:s beskrivning.

Den massmediala behandlingen av SNF:s förslag till naturvårdsgräns exempelvis i DN 1988-05-28 under rubriken "Ny satellitteknik avslöjar. Halva fjällskogen avverkad" kan ha bibringat allmänheten och även politiker den uppfattningen att fjällskogarna är skövlade. Så är icke fallet; riksskogstaxeringen ger som nämnts en helt annan och mera nyanserad bild av tillståndet i de fjällnära skogarna.

Skogsbruk – bevarandeintressen

Av totalt 1.4 miljoner hektar produktiv fjällnära skog har, som en följd av inventeringen av urskogsartad fjällnära barrskog 1981–82, avsatts ett 50-tal reservat i Norrlands inland. Härtill kommer avsättning av s. k. domänreservat. Den totala reservatsarealen omfattar ca 600 000 hektar produktiv skogsmark. Dessutom finns arealer där domänverket ej avser bedriva skogsbruk tills vidare. Sammanfattningsvis gäller att ungefär halva arealen fjällnära skog är undantagen skogsbruk. De som främst svarar för det aktiva skogsbruket inom de fjällnära skogarna är privata skogsägare, allmänningar och bolag. I Västerbotten t. ex. är det allmänningar och privata som dominerar skogsbruket i de fjällnära skogarna. De äger sålunda ca 75% av den aktivt brukade arealen medan motsvarande siffror för domänverk och bolag är 15 respektive 4%.

Restriktioner

Nuvarande regler rörande avverkning i fjällnära skog trädde i kraft 1 juli 1985 efter det att riksdagen den 16 januari samma år behandlade frågan. Riksdagens ställningstagande grundades på ett ingående och omfattande beredningsarbete, bland annat forskarrapporten "Skogsförnyring i fjällnära skogar", Skogsvetenskapliga fakulteten, 1984.

- Riksdagens beslut fattades i stor enighet och innehöll anvisningar om
- nödvändigheten av att iaktta stor återhållsamhet med bedrivande av skogsbruk i de fjällnära skogarna,
  - utveckling och effektivisering av samrådsförfarande mellan skogsbruk och rennäring,
  - mera ståndortsanpassat skogsbruk med bland annat mindre hyggen (max 40 ha) och skonsammare skogsskötselmetoder i de fjällnära skogarna,
  - största möjliga återhållsamhet med skogsbruksåtgärder i de av lantbruksstyrelsen utpekade särskilt viktiga områdena i hänslavbärande skog intill dess att markanvändningsplaneringen för området färdigstälts.

Riksdagsbeslutet ledde till ändringar och kompletteringar i föreskrifterna och allmänna råden till skogsvårdslagen.

Skogsstyrelsen och berörda skogsvårdsstyrelser har lagt ned ett betydande arbete för att tillgodose nämnda riksdagsbeslut. Sålunda fortskrider markanvändningsplaneringen i fjällkommunerna. Berörd fältpersonal har specialfortbildats inom ämnesområdena fjällnära skog och rennärlingsfrågor. Ett av skogsstyrelsen initierat projekt "Skogsbruk i kärva lägen" omfattande tre delprojekt kommer att slutredovisas i början av 1989. Vidare deltar skogsvårdsorganisationen i pågående forskning rörande skötsel av fjällnära skog. Det sker sålunda en kunskapsuppbyggnad beträffande dessa skogar och deras skötsel med avseende på såväl skogsbruk som naturvård, rennärling, kulturminnesvård och turism.

Tillväxt – avverkning – sysselsättning

Tillväxten i de fjällnära skogarna är ca 2,1 milj skogskubikmeter, vilket innebär att mindre än 60% av tillväxten avverkas. Skogsbruket ger sysselsättning motsvarande ca 600 årsarbeten. Härtill skall läggas de indirekta sysselsättningseffekterna i skogsindustri-, transport- och servicesektorn – uppskattningsvis ca 900 årsarbeten. Den fjällnära skogen ger således underlag för ca 1 500 årsarbeten. Skogsnäringens betydelse i de lokala perspektivet kan exemplifieras med uppgiften att den skogsbaserade verksamheten i Västerbottens inland svarar för ca 14% av sysselsättningen.

Den årliga avverkningen i fjällnära skog har under 1980-talet uppgått till i medeltal ca 1,2 milj skogskubikmeter. Under senare tid – efter 1985 års riksdagsbeslut – tenderar avverkningarna att minska; 1985/86 beviljades avverkningstillstånd på ca 7 600 ha, 1986/87 på ca 5 800 ha och 1987/88 på ca 5 000 ha. Minskningen från 1985/86 till 1987/88 är således ca 24%.

Sysselsättnings-skäl talar därför för att skogsbruk skall bedrivas inom de fjällnära områden där det finns biologiska förutsättningar för att få ny skog. Till bilden hör att det krävs tillstånd för att slutavverka fjällnära skog. Tillståndsprövningen görs från fall till fall och huvudkravet för tillståndsgivningen är att ny skog kan återskapas.

Slutsatser, förslag

Det fjällnära skogsbruket bör även fortsättningsvis få verka inom ramen för det skogspolitiska beslut som fattades 1985. Den samordnade markanvändningsplanering som pågått några år redovisar olika intressens och näringars anspråk, och därigenom underlättas ett lokalt samråd mellan berörda parter hur marken skall användas. Bevarandointressena är väl tillgodosedda; på nära 50% av den produktiva skogsmarksarealen – huvudsakligen ägd av domänverket – bedrivs för närvarande ej skogsbruk. Ytterligare reservatsavsättning kan därför ifrågasättas. Blaikfjällsreservatet i Västerbotten är ett aktuellt ärende där såväl länsstyrelse, skogsvårdsstyrelse som berörda kommuner anser att reservatet bör begränsas till det markområde som ägs av domänverket.

Förslag om ytterligare restriktioner måste bestämt avvisas. Förslagen

drabbar sysselsättningssvaga kommuner och berör främst privatskogsbruk och allmänningsskogar. I förlängningen leder detta till sviktande underlag för samhällsservice och minskade möjligheter att utveckla turistnäring eller annan sysselsättning i berörda bygder.

Mot. 1988/89
Jo304

Det statliga stödet till återväxtåtgärder, inklusive stödet för restaurering av skräpskog de s. k. § 5:3-skogarna, samt till skogsbilvägar bör även fortsättningsvis utgå för främjande av skogsbruket i fjällnära områden. Stödet till återväxtåtgärder skall ses som en regionalpolitiskt betingad långsiktig investering för att åstadkomma en bättre skogsproduktion än vad skogsvårdslagens minimikrav anger. Stödet till skogsbilvägar är i grunden ett stöd till samverkan för att åstadkomma samlade rationella lösningar av vägfrågorna.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om angelägenheten att bedriva aktivt och ansvarsfullt skogsbruk i fjällnära skog.

Stockholm den 19 januari 1989

Roland Brännström (s)

Leif Marklund (s)

Nils-Olof Gustafsson (s)

Leo Persson (s)